

Məhsəti Sabir qızı Cəfərova
Bakı Biznes Universitetinin dosenti,
sosiologiya üzrə fəlsəfə doktoru
<https://orcid.org/0009-0007-4935-5100>
E-mail: mehseti.ceferova@inbox.ru
[https://doi.org/10.69682/arti.2026.93\(2\).76-81](https://doi.org/10.69682/arti.2026.93(2).76-81)

ALİ TƏHSİLDƏ İNNOVASIYA VƏ SOSIAL DƏYİŞMƏ: SOSIAL-FƏLSƏFİ YANAŞMA

Məhsəti Sabir Jafarova
associate professor at
Baku Business University
doctor of philosophy in sociology

INNOVATION AND SOCIAL CHANGE IN HIGHER EDUCATION: A SOCIO-PHILOSOPHICAL APPROACH

Махсети Сабир гызы Джафарова
доцент Бакинского Университета Бизнеса,
доктор философии по социологии

ИННОВАЦИИ И СОЦИАЛЬНЫЕ ИЗМЕНЕНИЯ В ВЫСШЕМ ОБРАЗОВАНИИ: СОЦИАЛЬНО-ФИЛОСОФСКИЙ ПОДХОД

Xülasə. Müasir dövrdə ali təhsil yalnız bilik ötürən institut deyil, həm də sosial dəyişmənin aparıcı institutu kimi çıxış edir. Tədqiqat ali təhsildə innovasiyaların sosial-fəlsəfi mahiyyətini araşdırır və onların tələbələrin sosial bacarıqları, tənqidi düşüncəsi və ictimai fəallığına təsirini qiymətləndirir. Empirik tədqiqat Bakı Biznes Universitetində aparılmış, sorğu, müsahibə və müşahidə metodlarından istifadə olunmuşdur. Nəticələr göstərir ki, rəqəmsal təhsil platformaları, layihə əsaslı öyrənmə, birgə yaradıcı iş (co-creation) və sosial layihələrdə iştirak tələbələrin inkişafına və universitetin sosial missiyasının güclənməsinə əhəmiyyətli təsir göstərir. Beləliklə, ali təhsildə innovasiyalar həm nəzəri, həm də praktik baxımdan cəmiyyətin davamlı inkişafında vacib rol oynayır.

Açar sözlər: *ali təhsil, innovasiya, sosial dəyişmə, birgə yaradıcı iş (co-creation), tələbələrin sosial bacarıqları və tənqidi düşüncəsinin inkişafı*

Abstract. In the modern era, higher education is not only an institution for knowledge transmission but also serves as a key driver of social change. This study examines the socio-philosophical essence of innovations in higher education and evaluates their impact on students' social skills, critical thinking, and civic engagement. Empirical research was conducted at Baku Business University using surveys, interviews, and observation methods. The results indicate that digital learning platforms, project-based learning, co-creation, and participation in social projects significantly contribute to students' development and strengthen the university's social mission. Thus, innovations in higher education play a crucial role in the sustainable development of society from both theoretical and practical perspectives

Keywords: *higher education, innovation, social change, co-creation, students' social skills, development of critical thinking*

Аннотация. В современную эпоху высшее образование является не только институтом передачи знаний, но и ключевым фактором социальных изменений. В данном исследовании рассматривается социально-философская сущность инноваций в высшем образовании и оценивается их влияние на социальные навыки студентов, критическое мышление и гражданскую активность. Эмпирическое исследование проводилось в Бакинском Университете Бизнеса с использованием опросов, интервью и методов наблюдения. Результаты показывают, что цифровые образовательные платформы, проектное обучение, совместное творчество (co-creation) и участие в социальных проектах

тах существенно способствуют развитию студентов и укрепляют социальную миссию университета. Таким образом, инновации в высшем образовании играют важнейшую роль в устойчивом развитии общества как с теоретической, так и с практической точек зрения.

Ключевые слова: высшее образование, инновации, социальные изменения, совместное творчество (co-creation), социальные навыки студентов, развитие критического мышления

Giriş

Müasir dövrdə ali təhsil cəmiyyətin sosial, iqtisadi və mədəni inkişafında strateji əhəmiyyət daşıyan əsas institutlardan biri kimi çıxış edir. Qloballaşma proseslərinin sürətlənməsi, informasiya-kommunikasiya texnologiyalarının geniş yayılması və bilik iqtisadiyyatının formalaşması ali təhsil sistemlərinin ənənəvi fəaliyyət modelini köklü şəkildə dəyişdirmişdir. Bu dəyişikliklər ali təhsili yalnız peşəkar kadr hazırlayan mexanizm deyil, eyni zamanda sosial innovasiyaların, yeni dəyərlərin və ictimai şüurun formalaşdığı mühüm bir sosial məkan kimi ön plana çıxarır.

Müasir şəraitdə innovasiya anlayışı ali təhsildə əsas inkişaf meyarlarından birinə çevrilmişdir. İnnovasiyalar təkcə texnoloji yeniliklərin tətbiqi ilə məhdudlaşmır, eyni zamanda tədris metodlarının yenilənməsi, universitetlərin idarəetmə modellərinin transformasiyası, akademik azadlıqların genişlənməsi və sosial məsuliyyətin gücləndirilməsi kimi çoxşaxəli prosesləri əhatə edir. Bu baxımdan ali təhsil cəmiyyətin sosial strukturuna, dəyərlər sistemə və sosial münasibətlərinə birbaşa təsir göstərən aparıcı dəyişmə amili kimi çıxış edir.

Sosial-fəlsəfi yanaşma ali təhsildə innovasiyaların mahiyyətini daha dərinlən anlamağa imkan verir. Bu yanaşma çərçivəsində ali təhsil fərdin yalnız bilik və bacarıqlarını artıran institut kimi deyil, həm də onu sosial subyekt, fəal və məsuliyyətli vətəndaş kimi formalaşdırən bir mexanizm kimi dəyərləndirilir. İnnovativ ali təhsil modeli tənqidi düşüncə, sosial dialoq və kollektiv fəaliyyət kimi keyfiyyətlərin inkişafına şərait yaradır ki, bu da sosial dəyişmənin fəlsəfi əsasını təşkil edir.

Beləliklə, ali təhsildə innovasiyalar cəmiyyətin davamlı inkişafı ilə sıx bağlı olan kompleks sosial proses kimi çıxış edir. Məqalədə ali təhsildə innovasiya anlayışı sosial-fəlsəfi prizma vasitəsilə təhlil olunur, onun sosial dəyişmələrin formalaşmasındakı rolu nəzəri və empirik müstəvidə araşdırılır, eləcə də müasir cəmiyyət üçün əhəmiyyəti əsaslandırılır.

İnnovasiya anlayışının sosial-fəlsəfi mahiyyəti

İnnovasiya anlayışı elmi ədəbiyyatda çoxşaxəli və interdisiplinar məzmun daşıyır. Klasik yanaşmalarda innovasiya əsasən yeni ideyaların, metodların və texnologiyaların yaradılması və tətbiqi prosesi kimi izah olunur. Məsələn, Y. Şumpeter innovasiyanı iqtisadi inkişafın əsas hərəkətverici qüvvəsi kimi qiymətləndirərək onu istehsalın “yeni kombinasiyaları” ilə əlaqələndirmişdir (7, s. 66-72). Bu yanaşma innovasiyanın dinamik və yaradıcı xarakterini ön plana çıxarır.

Sosial fəlsəfə kontekstində isə innovasiya anlayışı daha geniş məna kəsb edir və yalnız texniki yeniliklərlə məhdudlaşmır. Sosial-fəlsəfi yanaşmaya görə, innovasiya sosial münasibətlərin, institutların, dəyərlər sisteminin və ictimai şüur formalarının transformasiyası kimi başa düşülür. M.Castells-in fikrincə, müasir dövrdə innovasiyalar bilik və informasiya axınları üzərində qurulan “şəbəkə cəmiyyəti”nin əsas struktur elementinə çevrilmişdir (1, 68-92). Sosial-fəlsəfi yanaşmaya görə, innovasiya yalnız texnoloji yeniliklərlə məhdudlaşmır; ali təhsil müəssisələrində birgə yaradıcı iş (*co-creation*) və innovasiya prosesləri həm də tələbələrin sosial bacarıqlarının inkişafına və universitetin cəmiyyətlə inteqrasiyasına əhəmiyyətli təsir göstərir (6, 840). Ali təhsil bu refleksivliyin əsas sosial məkanlarından biri kimi çıxış edir. P. Drucker innovasiyanı yalnız texnoloji yenilik kimi deyil, eyni zamanda sosial institutların və idarəetmə modellərinin məqsədyönlü şəkildə yenilənməsi prosesi kimi dəyərləndirir və bu prosesin insan kapitalının inkişafında mühüm rol oynadığını vurğulayır (2, s.19-32).

Rus sosial-fəlsəfi məktəbinin nümayəndələri innovasiya anlayışını sosial inkişaf və modernləşmə prosesləri ilə əlaqələndirirlər. V.S. Stepinin yanaşmasına əsasən, innovasiya mədəniyyətin daxili potensialının açılması və yeni sosial normaların formalaşması prosesi kimi təzahür edir (8, s. 213-219). Bu yanaşma innovasiyanın tarixi və dəyər-yönümlü xarakterini xüsus

si vurğulayır. V.L. İnozemtsev isə innovasiyanı cəmiyyətin postindustrial inkişaf mərhələsinə keçidinin əsas şərtlərindən biri kimi dəyərləndirir (4, 64-70).

Azərbaycan elmi-fəlsəfi ədəbiyyatında ali təhsildə innovasiyaların sosial dəyişmələrə təsiri məsələsi xüsusilə sosial bacarıqların və sosial uyğunlaşmanın formalaşması kontekstində araşdırılır. Təhsil İnstitutunun "Elmi əsərlər" jurnalında dərc olunmuş tədqiqatlarda ali təhsil mühtində sosial ünsiyyət, əməkdaşlıq və tolerantlıq bacarıqlarının tələbələrin sosial fəallığına və cəmiyyətə inteqrasiyasına mühüm təsir göstərdiyi vurğulanır (5, 45-60). Bu tədqiqatlar göstərir ki, innovativ tədris yanaşmaları ali təhsilin yalnız bilik ötürən institut deyil, eyni zamanda sosial dəyərləri formalaşdıran mühüm sosial mexanizm kimi çıxış etməsini şərtləndirir.

Beləliklə, sosial-fəlsəfi baxımdan innovasiya insanın dünyanı dərk etmə, mənalandırma və yenidən qurma qabiliyyətinin təzahürü kimi çıxış edir. Ali təhsil isə bu prosesin mərkəzində dayanaraq həm bilik istehsalçısı, həm də sosial transformasiyanın aparıcı subyekti rolunu oynayır. İnnovasiyanın bu cür dərin sosial mahiyyəti onun cəmiyyətin davamlı inkişafında mühüm fəlsəfi əsas olduğunu göstərir.

Tədqiqat obyektı və metodologiyası

Tədqiqatın obyektı kimi Bakı Biznes Universiteti seçilmişdir. Sözügedən ali təhsil müəssisəsinin seçilməsi burada tədris prosesində innovativ yanaşmaların mərhələli şəkildə tətbiq olunması və universitetin sosialyönlü fəaliyyətinin mövcudluğu ilə əsaslandırılır. Araşdırma 2024-2025-ci tədris ili ərzində həyata keçirilmiş və ali təhsildə innovasiyaların sosial dəyişmələrin formalaşmasına təsirinə empirik müstəvidə öyrənilməsini məqsəd qoymuşdur.

Tədqiqatın metodoloji çərçivəsi sosial-fəlsəfi yanaşma və empirik tədqiqat metodlarının inteqrasiyasına əsaslanır. Bu yanaşma ali təhsili statik institut kimi deyil, sosial münasibətlərin və dəyərlərin istehsal olunduğu dinamik sosial sistem kimi təhlil etməyə imkan verir.

Araşdırma zamanı aşağıdakı metodlardan istifadə olunmuşdur:

* Sorğu metodu – tələbə və müəllimlər arasında aparılmış sorğular vasitəsilə innovativ tədris üsullarına münasibət, onların tədris keyfiyyətinə və sosial bacarıqların formalaşmasına təsiri müəyyən edilmişdir. Sorğular strukturlaş-

dırılmış suallar əsasında aparılmış və nəticələr statistik göstəricilər şəklində ümumiləşdirilmişdir. Sorğuda 200 tələbə və 40 müəllimin iştirakı əldə olunan nəticələrin etibarlılığını artırmışdır.

* Yarım-strukturlaşdırılmış müsahibələr – bu metod innovasiyaların tədris prosesində tətbiqi ilə bağlı fərdi mövqələrin, təcrübələrin və qiymətləndirmələrin üzə çıxarılmasına xidmət etmişdir. Müsahibələr empirik məlumatların keyfiyyət aspektini gücləndirmişdir.

* Müşahidə metodu – tədris prosesinin müşahidəsi vasitəsilə interaktiv və rəqəmsal tədris formalarının real tətbiq səviyyəsi, müəllim-tələbə qarşılıqlı münasibətlərinin xarakteri təhlil edilmişdir.

* Müqayisəli-statistik təhlil – əldə olunan empirik məlumatlar müqayisə edilərək innovasiyaların tədris və sosial göstəricilərə təsiri qiymətləndirilmişdir.

Beləliklə, seçilmiş metodoloji yanaşma ali təhsildə innovasiyaların sosial-fəlsəfi mahiyyətini kompleks şəkildə araşdırmağa və nəzəri müddəaları empirik nəticələrlə əsaslandırmağa imkan vermişdir.

Aparılan tədqiqat nəticəsində BBU-da ali təhsilin müasir tələblərinə uyğun bir sıra innovativ yanaşmaların sistemli şəkildə tətbiq olunduğu müəyyən edilmişdir. Bu yanaşmalar tədris prosesinin keyfiyyətinin yüksəldilməsinə, tələbələrin fəal iştirakının təmin olunmasına və universitetin sosial missiyasının gücləndirilməsinə yönəlmişdir. İlk növbədə, universitetdə rəqəmsal təhsil platformalarının geniş tətbiqi diqqətə cəlb edir. LMS əsaslı platformalar vasitəsilə tədris materiallarının elektron mühitdə təqdim olunması, tapşırıqların onlayn şəkildə icrası və qiymətləndirmə prosesinin şəffaflaşdırılması təmin edilmişdir. Onlayn resurslardan istifadə tələbələrin müstəqil öyrənmə imkanlarını genişləndirmiş, biliklərə fasiləsiz çıxışı mümkün etmişdir. Bu isə tədrisin məkan və zaman baxımından çevikliyini artıraraq ali təhsilin inklüzivliyinə müsbət təsir göstərmişdir.

Eyni zamanda, probleməsaslı və layihə yönümlü tədris metodlarının tətbiqi tədris prosesində mühüm innovativ istiqamət kimi çıxış edir. Bu yanaşmalar tələbələrin yalnız nəzəri biliklərlə kifayətlənməməsini, real sosial və peşəkar problemlərin həllinə cəlb olunmasını nəzərdə tutur. Layihə əsaslı fəaliyyətlər tənqidi düşüncənin, analitik bacarıqların və komanda işi-

nin inkişafına şərait yaradır, tələbələri passiv bilik alıcısından fəal bilik istehsalçısına çevirir.

Tədqiqat nəticələri həmçinin akademik azadlıqların və tələbə təşəbbüslərinin dəstəklənməsinin universitet mühitində mühüm yer tutduğunu göstərir. Tələbələrin tədris mövzularının seçilməsində, elmi-tədqiqat və sosial layihələrdə iştirakında sərbəstliyinin təmin olunması onların intellektual və sosial potensialının reallaşmasına imkan yaradır. Akademik azadlıqlar innovativ düşüncə mühitinin formalaşmasına və universitetin açıq sosial sistem kimi fəaliyyət göstərməsinə şərait yaradır. Bununla yanaşı, sosial layihələr və icma ilə əməkdaşlıq proqramları universitetin cəmiyyətlə qarşılıqlı əlaqəsinin gücləndirilməsində mühüm rol oynayır. Tələbələrin

sosialyönlü layihələrə cəlb olunması onların sosial məsuliyyət hissini artırır, vətəndaş fəallığını təşviq edir və ali təhsilin ictimai faydasını yüksəldir. Universitet–icma əməkdaşlığı ali təhsili qapalı akademik mühitdən çıxararaq sosial dəyişmələrin real iştirakçısına çevirir.

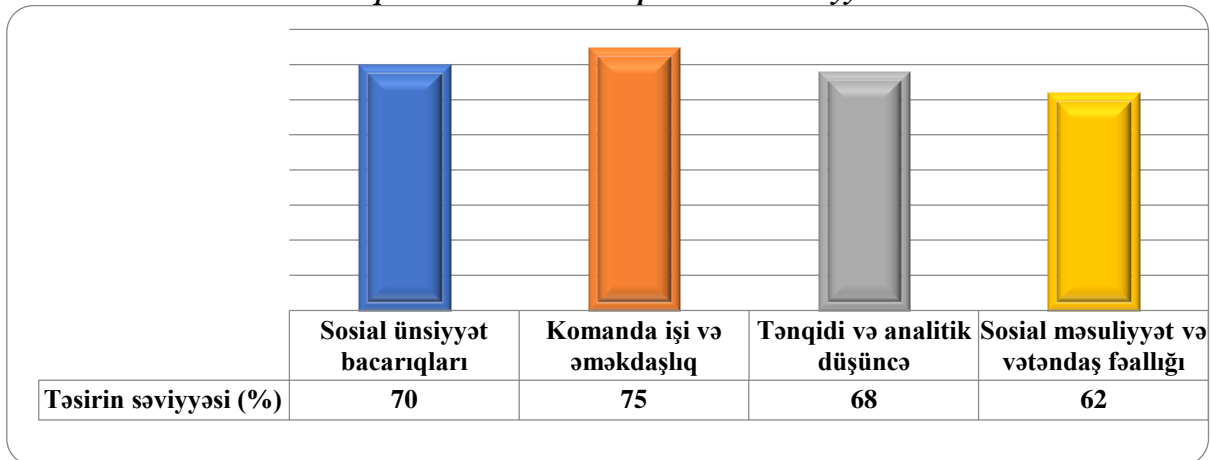
Beləliklə, BBU da tətbiq olunan innovativ yanaşmalar ali təhsilin yalnız tədris funksiyasını deyil, eyni zamanda onun sosial və fəlsəfi missiyasını da gücləndirərək universiteti sosial dəyişmələrin fəal subyekti kimi formalaşdırır.

Tətbiq olunan innovativ yanaşmaların tədris və sosial göstəricilərə təsirini daha aydın şəkildə nümayiş etdirmək məqsədilə əldə olunan empirik nəticələr aşağıdakı cədvəl və diaqramlarda ümumiləşdirilmişdir.

Cədvəl 1. İnnovativ tədris metodlarının tətbiq səviyyəsi (tələbə sorğusu əsasında)

Tədris metodu	Yüksək səviyyədə (%)	Orta səviyyədə (%)	Aşağı səviyyədə (%)
Rəqəmsal tədris platformaları	72	20	8
Layihə əsaslı öyrənmə	65	25	10
Qrup və interaktiv müzakirələr	78	17	5
Tənqidi düşüncə tapşırıqları	60	30	10

Diaqram 1. Sosial Bacarıqların Təsir Səviyyəsi

Əldə olunan nəticələr beynəlxalq tədqiqatların qənaətləri ilə də uyğunluq təşkil edir. SCOPUS bazasında indekslənmiş empirik araşdırmalar göstərir ki, tənqidi düşüncə, əməkdaşlıq və icraedici funksiyalar sosial bacarıqların formalaşmasında əsas determinantlar kimi çıxış

edir (9, 78-95). Bu baxımdan tədqiqat çərçivəsində aşkar olunan yüksək komanda işi və sosial ünsiyyət göstəriciləri ali təhsildə innovativ yanaşmaların sosial dəyişməyə real və ölçülə bilən təsirini təsdiqləyir.

Cədvəl 2. Müəllimlərin innovasiyaların sosial dəyişməyə təsiri ilə bağlı mövqeyi

Göstərici	Razıyam (%)	Qismən razıyam (%)	Razı deyiləm (%)
Təhsil sosial fəallığı artırır	80	15	5
İnnovasiya tənqidi düşüncəni gücləndirir	85	10	5
Universitet sosial dəyişmənin əsas subyektidir	78	17	5

Bu nəticələr yerli və beynəlxalq elmi araşdırmaların qənaətləri ilə üst-üstə düşür və ali təhsildə innovasiyaların sosial bacarıqların, vətəndaş fəallığının və sosial məsuliyyət hissini formalaşmasında mühüm rol oynadığını bir daha təsdiqləyir.

Nəticələrin sosial-fəlsəfi təhlili

Əldə olunan empirik nəticələr göstərir ki, sosial-fəlsəfi yanaşma ali təhsildə innovasiyaların mahiyyətini anlamaqda ssəmərəli vasitədir. Xüsusilə, universitet yalnız bilik ötürən və peşəkar kadr hazırlayan institut kimi çıxış etmir, həm də tələbələrin sosial dəyərlər sisteminin formalaşdığı, onların fərdi və ictimai məsuliyyətli subyektlərə çevrildiyi sosial məkan rolunu oynayır. Bu, ali təhsilin yalnız kəmiyyətyönlü funksiyası ilə məhdudlaşmadığını, həm də onun cəmiyyətin dəyərlər və normativ strukturunu dəyişdirən sosial institut olduğunu göstərir.

Tədqiqat göstərir ki, universitetdə tətbiq olunan innovativ tədris modelləri (rəqəmsal platformalar, layihə əsaslı öyrənmə, sosial layihələrdə iştirak və akademik azadlıqların təşviqi) tələbələrin dünyagörüşünü genişləndirir, onların tənqidi düşünmə bacarıqlarını gücləndirir və sosial dialoqa cəlb olunmasını təmin edir. Belə metodlar tələbələri passiv bilik alıcısı olmamaqla yanaşı, eyni zamanda ictimai problemlərə həssas və fəal vətəndaşlar kimi yetişdirir.

Eyni zamanda, empirik nəticələr göstərir ki, innovativ yanaşmalar fərdin sosial identifikasiyasına və kollektiv fəaliyyətə təsir göstərir. Məsələn, layihə əsaslı və icmayönlü fəaliyyətlər tələbələrin əməkdaşlıq bacarıqlarını artırır, sosial məsuliyyət hissini formalaşdırır və onların aktiv sosial subyekt kimi fəaliyyət göstərməsinə şərait yaradır. Bu isə ali təhsilin funksional aspektini sosial-fəlsəfi prizma ilə tamamlayır və onu cəmiyyətin davamlı inkişafında aparıcı rol oynayan institut kimi təqdim edir.

Beləliklə, Bakı Biznes Universitetinin timsalında aparılan tədqiqat göstərir ki, ali təhsildə innovasiyalar yalnız texnoloji və pedaqoji yeniliklərdən ibarət deyil, həm də sosial dəyişmənin katalizatoru kimi çıxış edir. Onlar tələbələrin sosial şüurunun, dəyərlərini və ictimai fəallığını gücləndirir, nəticədə ali təhsil cəmiyyətdə davamlı və dayanıqlı inkişafın formalaşmasında real və ölçülə bilən təsir göstərir. Bu da sosial-fəlsəfi yanaşmanın ali təhsilin yalnız elmi və tədris funksiyasını deyil, həm də onun sosial və

etik rolunu vurğulamaq baxımından əhəmiyyətini təsdiqləyir.

Ümumi nəticə

Praktik tədqiqat göstərir ki, ali təhsildə innovasiya təkcə texnoloji yeniliklərin tətbiqi ilə məhdudlaşmır. Əksinə, bu, dərin sosial-fəlsəfi məzmun daşıyan, çoxşaxəli və kompleks bir prosesdir ki, həm tədris metodlarının yenilənməsini, həm universitet idarəetməsində transformasiyanı, həm də tələbələrin sosial və etik dəyərlərinin formalaşmasını əhatə edir.

Tədqiqatın nəticələri sübut edir ki, universitet mühiti innovasiyalar vasitəsilə tələbələrin sosial şüurunun inkişaf etdirir, onların dəyərlər sistemini zənginləşdirir və vətəndaş mövqeyinin formalaşmasına həlledici təsir göstərir. Bu baxımdan innovativ ali təhsil modeli yalnız bilik və bacarıqların ötürülməsi funksiyasını yerinə yetirmir, eyni zamanda tələbələri ictimai məsuliyyətə sahib, tənqidi düşüncəyə malik və sosial cəhətdən fəal fərdlər kimi yetişdirir.

Praktik nəticələr göstərir ki, ali təhsildə tətbiq olunan innovasiyalar:

- * Tələbələrin komanda işi və əməkdaşlıq bacarıqlarını,
- * Tənqidi və analitik düşüncə qabiliyyətini,
- * Sosial məsuliyyət və vətəndaş fəallığını artırır.

Bu isə ali təhsilin cəmiyyətdə yalnız elmi və pedaqoji institut olmaqla kifayətlənməyib, sosial dəyişmənin əsas katalizatoru rolunu oynadığını göstərir. Xüsusilə, universitetlərdə innovativ metodların tətbiqi tələbələrin həm fərdi inkişafına, həm də onların cəmiyyətə fəal və məsuliyyətli iştirakına şərait yaradır.

Beləliklə, aparılan praktik tədqiqat təsdiqləyir ki, ali təhsil müasir cəmiyyətdə sosial dəyişmənin aparıcı institutlarından biridir. Ali təhsildə innovasiya yalnız bilik istehsalı və texnoloji yenilənmə deyil, həm də sosial şüurun, etik dəyərlərin və vətəndaş mövqeyinin formalaşması prosesini dəstəkləyən strateji mexanizm kimi çıxış edir. Bu nəticələr həm nəzəri, həm də empirik baxımdan ali təhsilin cəmiyyətin davamlı inkişafında mühüm rolunu əsaslandırır.

Problemin elmi yeniliyi. Bu tədqiqatın elmi yeniliyi ali təhsildə innovasiyaların sosial-fəlsəfi prizma ilə təhlil edilməsində və onların tələbələrin sosial bacarıqları, ictimai fəallığı və sosial məsuliyyətinə təsirinin empirik qiymətləndirilməsində özünü göstərir. Ali təhsil müəssisələrində birgə yaradıcı iş (co-creation) və innovativ tədris modelləri tələbələ-

rin yalnız bilik əldə etməsinə deyil, həm də sosial bacarıqlarını və komanda işini inkişaf etdirməsinə imkan yaradır. Tədqiqat həmçinin göstərir ki, bu yanaşmalar universitetin cəmiyyətlə inteqrasiyasını və sosial dəyişmənin aparıcı institutu rolunu gücləndirir. Beləliklə, aparılan iş ali təhsilin həm nəzəri, həm də empirik baxımdan sosial transformasiyadakı rolunu konkretləşdirir.

Problemin aktuallığı. Müasir cəmiyyətdə ali təhsil təkcə peşəkar kadr hazırlayan institut deyil, həm də sosial dəyişmələrin əsas katalizatoruna çevrilmişdir. Qloballaşma, rəqəmsal transformasiya və bilik iqtisadiyyatının inkişafı ali təhsildə innovativ yanaşmaların tətbiqini zəruri edir. Tələbələrin yalnız texniki biliklə deyil, həm də sosial bacarıqlar, tənqidi düşüncə və ictimai fəallıq qabiliyyətləri ilə formalaşması cəmiyyətin davamlı inkişafı üçün vacibdir.

Beləliklə, ali təhsildə innovasiyaların sosial-fəlsəfi aspektdən araşdırılması həm nəzəri, həm də praktik baxımdan aktualdır.

Problemin praktik əhəmiyyəti. Tədqiqatın praktik əhəmiyyəti ondan ibarətdir ki, ali təhsildə innovativ yanaşmaların tətbiqi tələbələrin komanda işi, tənqidi və analitik düşüncə, sosial məsuliyyət və ictimai fəallıq bacarıqlarını inkişaf etdirir. Bu, universitetlərin tədris prosesini daha effektiv və cəmiyyətlə əlaqəli etməyə imkan verir. Rəqəmsal platformalar, layihə əsaslı öyrənmə və sosial layihələrdə iştirak kimi innovativ metodlar tələbələrin fəal bilik istehsalçısına çevrilməsinə şərait yaradır. Nəticədə, tədqiqat universitetlərin sosial missiyasını gücləndirərək, ali təhsilin sosial dəyişmədə aparıcı rolunu dəstəkləyir.

Ədəbiyyat

1. Castells, M. The rise of the network society: the information age: economy, society and culture / M. Castells. – 2nd edition, –San Francisco: Wiley-Blackwell, – 2010. – 680 s.
2. Drucker, P. F. Innovation and entrepreneurship: practice and principles / P. F. Drucker. – New York: Harper & Row, – 1985. – 320 s.
3. Hüseynli, R. Rəqəmsal təhsil platformalarının tələbələrin sosial fəaliyyətinə təsiri / R. Hüseynli // Azərbaycan Respublikasının Təhsil İnstitutunun Elmi əsərləri. – 2025. № 1, – s. 61–75.
4. Inozemtsev, V. L. Post-industrial society: structure, values and development / V. L. Inozemtsev. – Moscow: Nauka, – 1998. – 280 s.
5. Kərimova, A. Ali təhsildə sosial bacarıqların inkişafı və innovativ yanaşmaların rolu / A. Kərimova, S. Hüseynova // Azərbaycan Respublikasının Təhsil İnstitutunun Elmi əsərləri. – 2025. – № 1, – s. 45-60.
6. Oliveira, T., Alves, H., & Leitão, J. Co-creation and innovation in higher education institutions: a systematic literature review and research agenda / T. Oliveira, H. Alves, J. Leitão // International Journal of Educational Management. – 2024. – 38(3), – s. 839-872. DOI:10.1108/IJEM-09-2023-0456. (SCOPUS indeksli məqalə)
7. Schumpeter, J. A. The theory of economic development: an inquiry into profits, capital, credit, interest, and the business cycle / J. A. Schumpeter. – Translated by R. Opie, New Brunswick: Transaction Publishers, – 1911. – 400 s.
8. Stepin, V. S. Philosophy of science and technology: historical and social problems / V. S. Stepin. – Moscow: Nauka, – 2000. – 350 s.
9. Taştəpe, E. Tənqidi düşüncə və sosial bacarıqlar: ali təhsildə müqayisəli araşdırma / E. Taştəpe // Social Sciences Review. – 2025. – 12(3), – s. 78-95.

Redaksiyaya daxil olub: 18.02.2026